HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

עד שתחיה המכה תנן אלא דיהיב לה כולהו בימי נערות נערות י"ב חדש מי איכא והא א)אמר שמואל [א]אין בין נערות לבגרות אלא ו' חדשים בלבד וכי תימא בציר מהכי הוא דליכא הא טפי איכא הא בלבד קאמר אלא דיהיב לה שתים בימי קטנות ושתים בימי נערות הא בעא מיניה רב חיננא בר שלמיא מרב הגיע זמנה לראות תחת בעלה מהו אמר ליה [ב]כל בעילות שאתה בועל אינן אלא אחת והשאר משלימין לד' לילות אלא דיהיב לה אחת בימי קטנות ושתים בימי נערות ואחת בימי בגרות אי אמרת בשלמא בוגרת בעלמא יהבינן לה טפי כי היכי דאהני קטנות בימי נערות למבצר לה חדא אהני נמי נערות לבגרות למבצר לה חדא אלא אי אמרת בוגרת דעלמא לא יהבינן לה טפי לא ליתב לה אלא בעילת מצוה ותו לא לעולם דיהיב לה אחת בימי קטנות וג' בימי נערות מי סברת כל תלתא ירחי חדא עונה כל תרי ירחי חדא עונה מנימין סקסנאה הוה שקיל ואזיל לאתריה דשמואל סבר למעבד עובדא כוותיה דרב אפילו ראתה אמר לא פליג רב בין ראתה בין לא ראתה קדים שכיב באורחא ב)קרי שמואל עליה דרב [1]לא יאונה לצדיק כל און אמר רב חיננא בר שלמיא משמיה דרב כיון שנתקו שניו של אדם נתמעטו מזונותיו שנאמר [2]גם ג)(אנכי נתתי לך) נקיון שנים בכל עריכם וחוסר לחם בכל מקומותיכם: ראתה ועודה: תנו רבנן ראתה ועודה בבית אביה בית הלל אומרים כל הלילה שלה ונותנין לה עונה שלמה וכמה עונה שלמה פירש רבן שמעון בן גמליאל לילה וחצי יום ומי בעינן כולי האי ורמינהי ד)הרי שהיו גתיו ובית בדיו טמאות ובקש לעשותן בטהרה [ג]כיצד הוא עושה הדפין והלולבין והעדשין מדיחן

העקלים

עד שתחיה המכה תנן. וד' לילות לקטנה מאי עבידתייהו: **אינן אלא אחת.** ושלש בעי למיתב לה לבד ב' דקטנות: **אי אמרת בשלמא בוגרת בעלמא.** שניסת לאחר שבגרה: **אית לה טפי.** מלילה אחת דאית לה ב' לילות מש"ה יהיב להך משבגרה לילה אחת שלמה ואע"ג דנבעלה קודם לכן דכי היכי דאהני בעילות קטנות למבצר חדא מד' לילות הניתנות לנערה דהא אמרינן כל בעילות שבעל אינן אלא אחת הא לילה אחת מיהא מבצרי דתו לא יהבינן לה ד' אלא ג': **אהני נמי בעילת נערות למבצר חדא.** מלילות דבגרות ותו לא הלכך להך בוגרת שנבעלה קודם לכן יהבינן מיהא לילה אחת מהשתים: **אלא אי אמרת בוגרת.** לילה הראשון ותו לא אמאי יהיב לה (א) להך אחת בימי בגרות א"כ בעילות דקודם לכן מאי אהנו חדא בעילה הוא דבעי למיתב לה בימי בגרות ולא כל הלילה: **וג' בימי נערות.** וליכא הכא בגרות כלל. ודקשיא לך הא לא משכחת ג' עונות של ג' חדשים בימי נערות מי סברת כו': **כוותיה דרב.** בוגרת כל לילה הראשון: **לא יאונה כו'.** שלא נכשל זה בדבריו: **משנתקו שניו.** זקנה: **נתמעטו מזונותיו.** קשין לבא: **גתיו.** ליין: **ובית בדיו.** לשמן: **הדפין.** זהו הדלת שנותנין על הענבים: **הלולבים.** היינו חופיא אישקוב"א שמנקים בה את הגת: **והעדשין.** זו היא הגת עצמה שהענבים נתונים שם:

העקלים

וכי תימא בציר הוא דליכא הא טפי איכא. במסכת קדושין (דף עט.) פרש"י דלא גרסי' ליה (בלבד) דבלאו בלבד נמי משמע לא פחות ולא יותר ה) מיהו נראה דאי לאו בלבד מלינו לפרושי הכי אין שיעור הקטן שבין נערות לבגרות אלא ו' חדשים והוה משמע שפיר דאיכא טפי: **אלא** דיהיב לה אחת בימי קטנות ושתים בימי נערות כו'. מדמסיק לקמן מי סברת דכל תלתא ירחי חדא עונה מכלל דכך היה סבור מתחלה וע"כ או הראשונה שבקטנות רחוקה מן השניה ו' חדשים והשאר ג' ג' או הרביעית רחוקה ו' חדשים מהשלישית והשאר ג' ג' שאם לא כן לא היו מתוך י"ב חדש וא"כ כי מסיק תלתא בימי נערות וכל תרי ירחי חדא עונה לא היה צריך לשנות סדר העונות אלא כל תלתא ירחי חדא עונה הראשונה לפני הנערות והשניה בתחלת נערות והשלישית באמצע נערות ג' ירחים אחרים והרביעית בסוף נערות ויש לומר דניחא ליה להש"ס להשוות הפסקות הביאות זו מזו כמו שהוא יכול ואע"ג דביאת קטנות צריך שתהא ו' חדשים לפני נערות דאם לא כן לא היו י"ב חדש מ"מ נראה דלאו דוקא בשלא בעל אלא ו' חדשים לפני נערות דהא אפילו בעל כל ימי משך קטנות קאמר דאינו אלא בעילה אחת הילכך אי כל חדא תלתא ירחי תהיה השניה שבתחלת נערות סמוך לביאה אחרונה של קטנות מש"ה קאמר כל תרי ירחי חדא עונה השניה תהיה בסוף ב' חדשים של נערות רחוק מסוף קטנות והשלישית לסוף ד' חדשים והרביעית לסוף ו' חדשים וריחוקם שוה תרי ירחי וכן כדקס"ד מעיקרא בכל תלתא ירחי חדא עונה היא שוה בזה הענין ג' חדשים לפני קטנות ונמשכות הביאות עד סוף קטנות דאינה אלא ביאה אחת ומשם לג' חדשים באמצע נערות ומשם לג' חדשים בסוף נערות ורביעית ג' חדשים בבגרות ו) או ראשונה בסוף קטנות ושניה באמצע נערות ושלישית בסוף נערות ורביעית ג' חדשים בבגרות: **סבר** למעבד עובדא כוותיה דרב ואפילו ראתה. וא"ת והא אפילו אי לא הוה מפליג בין ראתה ללא ראתה מ"מ לא ה"ל למעבד כרב דהא מסקינן לקמן רב ושמואל דאמרי תרוייהו הלכה בועל בעילת מצוה ופורש וי"ל דאי לא עביד כהך דלקמן לא הוה מקפיד שמואל דמ"מ הוה עביד כמתני' אבל בהך שהיה רוצה לעשות מה שלא אמר רב מעולם בזה היה מקפיד שמואל:

הדפין והלולבים והעדשין. העדשין פ"ה זו היא הגת עצמה שהענבים נתונים בה ובס"פ בתרא דמסכת ע"ז (דף עה.) קאמר בעו מיניה מר' אבהו הני גורגי דעובדי כוכבים מהו פרש"י וכן בערוך גורגי עקלים ופשיט ליה מהא מתני' דהדפין והלולבין וכו' דעקלים מנגבן ופרש"י התם דמדפשיט מהך מתני' ש"מ דעיקר היא הילכך סמכינן עלה למשרי גת בהדחה ולא סמכינן אברייתא דלעיל הגת והמחץ דקתני של עץ ושל אבן מנגבן והן טהורין וזהו תימה אי מייתי ההיא ברייתא דהדפין לגבי עקלין דליכא דפליג (ב) גבי שאר דברים דפליג אידך ברייתא עלה וליכא טעמא למסמך עליה ומיהו מטעם דבשל סופרים הלך אחר המיקל הוה מצי פסיק כוותיה ועוד דבתוספתא דטהרות גרסינן הדפין והלולבין והעדשין מנגבן והן טהורין ומיהו אומר ר"י דאפי' אי גרסינן מדיחן כגירסת הספרים ל"ק לברייתא דלעיל דעדשין לאו גת עצמה הוא אלא עיגול של טיט שמכביד על ענבים שבגת לדורכן וכן פי' בערוך בערך טלפח והוא ים דאמר בפ' המוכר הבית (ב"ב דף סז:) מאי ים טלפחא ולפי שהוא עגול קרוי עדשים וטלפחא ונקרא ים על שם שהענבים נעצרים על ידו ומתמלאת יין כמים יכסו על ים ומה שלא שנה הכא דין גת היינו משום שהיא כבדה ואינה מטלטלת כל כך ומשתמרת יותר מטומאה מכל כלי הגת שיד הכל ממשמשין בהן וכן בהמוכר הבית לא הוצרך לשנות ז) גת כי פשיטא שמכר את ח) הגת עצמו ומכר את היקבים דקתני בגמרא לאו היינו גת כפרשב"ס אלא כמו שפירש הערוך סלים שמביאין בהן זיתים לבית הבד ור"ת מפרש דהך מתני' בכלי בית הבד איירי כדאמר באיזהו נשך (ב"מ דף עד.) גבי מעטן של זיתים והא מחסר מכמר ועיולי לבי דפי וגבי עביט של ענבים נקט ועיולי לבי מעצרתא וכן עדשין דפרק המוכר את הבית (ב"ב דף סז:) קאמר להו גבי בית הבד דקאמר המוכר את בית הבד מכר את הים ומפרש מאי ים טלפחא והיינו עדשין דהכא וכן עקלים מלינו בבד בפרק זה בורר (סנהדרין כו.) לעקל בית הבד אני צריך ובהגוזל בתרא (ב"ק קטו:) כשעקל בית הבד כרוך עליה ואע"ג דפתח בתרתי גתיו ובית בדיו טמאים גת שייריה כדקאמר בהחולץ (יבמות דף לח:) כתובה לב"ש שיירה ומיהו קשה דלא דמי אי התם שייר לב"ש מ"מ תני לב"ה אבל הכא אמאי תנא גת כלל אי לאו לאשמועינן בהו מידי אלא ע"כ משמיענו בבד ומינה שמעינן דגת כיוצא בו וע"ק אי לא איירי אלא בבד היכי פשיט דגורגי דעובדי כוכבים דהיינו עקלין דגבי גת דלענין יין נסך מעקלין דברייתא דאיירי בכלי בד אלא ע"כ צ"ל דתנא בד ומיניה נשמע גת וכיוצא בו ורשב"ג נמי קאמר מגת לגת ומבד לבד דדינא שוה ועוד אומר ר"י דאפילו לפירש"י דפי' דעדשין היינו גת ולגירסת הספרים דגרסי' מדיחן לא פליג אברייתא דגת ומחץ דקתני מנגבן והן טהורין דהתם בשל עובדי כוכבים איירי לפיכך מחמרינן לנגב אע"ג דאינן מזופפין כדקתני אם היו מזופפין אסורין והך דהכא איירי בשל ישראל ונגע בהן עובד כוכבים כדקתני מי שהיו גתיו ובית בדיו טמאין ומש"ה סגי בהדחה וכן צ"ל לרבא דאמר התם ל"ש פירוש דבעי ניגוב אלא שזפתה אבל דרך בה בלא זפיתה לא ובהך ברייתא קתני של עץ ושל אבן מנגבן והם טהורין ואם היו מזופפין אסורין אלמא בלא זפיתה נמי בעי ניגוב אלא מתניתא איירי בשל עובד כוכבים ומיהו קשה דהיכי פשיט גורגי דעובדי כוכבים מעקלין דברייתא דשמעתין דלמא דעובדי כוכבים חמירי וי"ל דאע"ג דבגת מפלגינן בין ישראל לשל עובדי כוכבים יש דברים דלא שייך לאפלוגי בהו כמו גבי נודות וגבי דבר שמכניסו לקיום דאפי' לפי שעה גזרו בהו רבנן ל"ש דישראל ל"ש דעובדי כוכבים ומש"ה מייתי ראייה שפיר מעקלים ט) אי (ג) בגורגי של שיפא ושל גמי איירי ומייתי ראיה דאפי' בשל ישראל מיישנה שנים עשר חדש:

היינו

עין משפט נר מצוה

יא א מיי' פ"ב מהל' אישות הל"ב סמג עשין מח טוש"ע יו"ד סי' רלד סעי' א בהג"ה:

יב ב מיי' פ"ה מהל' איסורי ביאה הל' כב:

יג ג מיי' פי"א מהל' מאכלות אסורות הל' כד ופי"א מהל' טומאת אוכלים הל"ז:

◆

תוס' הרא"ש

לעולם דיהב לה אחת בימי קטנות וג' בימי נערות. וכדמסיק דתרתי ירחי הוה חד עונה וכגון שבעל ששה חדשים לפני נערות בעילה ראשונה ואחת בסוף שני חדשים לנערות ואחת לסוף ד' חדשים לנערות ואחת לסוף נערות. ותימה ואמאי חזר בו ממאי דהוה ס"ד דתלתא ירחי הוו חד עונה השתא נמי נימא הכי וכגון שבעל שניה בתחלת נערות וג' באמצע נערות וד' בסוף נערות. ור"מ תירץ מדקאמר ד' לילות מתוך י"ב חדש משמע דכל הביאות היו מופלגות זו מזו. ואי ביאה שניה הויא בתחלת נערות א"כ לא היו ראשונה ושניה מופלגות זו מזו. דכל מה שבעל בתוך ו' חדשים חשיב כלילה אחת ואפי' היה המעשה כך שלא בעל אלא בעילה ראשונה בקטנות כשנשאה מ"מ כיון דאפי' אי בעל כל ששה חדשים דקטנות הוו כמו לילה אחת בעי לאוקומי דאיכא הפלגה בין ביאת קטנות לביאה ראשונה דנערות: **סבר** למיעבד עובדא כוותיה דרב. ואע"ג דרב עצמו פסק לקמן בועל בעילה מצוה ופורש (או) דילמא לא שמיע ליה. א"נ מנימין סבר לה כמתני' ובזה לא היה מקפיד שמואל. אבל במה שהיה רוצה לסמוך על מילתיה דרב מה שלא אמר מעולם על זה שייך למימר לא יאונה לצדיק כל און שלא יכשלו בדבריו: **העדשים** פרש"י גת עצמה. ולא נהירא לר"ת דא"כ הו"ל למיתני ברישא דכולהו. אלא היינו עיגול של טיט שמניחין על הדפין שעל התפוח להכביד על הענבים ולסוחטן. וכן פי' בערוך בערך טלופחא. והוא ים דתנן בפ' המוכר את הבית המוכר את בית הבד מכר את הים. ומפרש התם מאי ים טלופחא ולפי שהוא עגול כעדשה נקרא טלופחא דעדשים מתרגמינן טלופחי'. ומה שנקרא ים. לפי שעל ידו נעצרים הענבים בגת ושופעין כים. ותדע לך דקתני התם המוכר את בית הבד מכר את הים ואי ים היינו גת עצמה או בד עצמה מאי איצטריך למיתנייה פשיטא שמכרו:

מסורת הש"ס

א) כתובות לט. קדושין עט., ב) [יבמות קכא. חולין נט.], ג) [צ"ל אני נתתי לכם], ד) ע"ז עה. [תוספתא פ"י דטהרות ע"ש וע' בר"ש פ"ט דטהרות], ה) [וע' תוס' כתובות לט. ד"ה וכ"מ], ו) ועיין רש"א שכתב דלפי ג' שלפנינו ורביעית ג' חדשים והיא ג' חדשים הכא או מקום או, ז) גי' רש"ל בד, ח) גי' רש"ל הבד וע"ש בתוס', ט) [צ"ל און].

תורה אור השלם

1. לֹא יְאֻנֶּה לַצַּדִּיק כָּל אָוֶן וּרְשָׁעִים מָלְאוּ רָע: משלי יב כא

2. וְגַם אֲנִי נָתַתִּי לָכֶם נִקְיוֹן שִׁנַּיִם בְּכָל עָרֵיכֶם וְחֹסֶר לֶחֶם בְּכֹל מְקוֹמֹתֵיכֶם וְלֹא שַׁבְתֶּם עָדַי נְאֻם יְיָ: עמוס ד ו

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אלא וכו' אמאי יהיב לה רבי להך אחת: (ב) תוס' ד"ה הדפין וכו' דליכא דפליג על זה גבי שאר: (ג) בא"ד מעקלים אי נמי בגורגי של שיפה:

◆

לעזי רש"י

אישקוב"א. מטאטא.

◆

מוסף רש"י

אין בין נערות לבגרות אלא ו' חדשים. משתביא שתי שערות הויא נערה באותן שתביא משנים עשרה שנה והלאה, ומשתביא עד שתבגור ששה חדשים ותו לא (כתובות לט.) כשהביאה שתי שערות אינה שוהה להיות בוגרת אלא ששה חדשים, ופעמים שהיא ממהרת לבגור וסימניה ניכרים כדאמרינן במס' נדה (מז.) פגה בוחל וצמל (קדושין עט.). **לא יאונה לצדיק כל און.** לא יארע, לא תוזמן לו עבירה בלי דעת (משלי יב כא). **הדפין.** הן העשוין כמין דלת ונותנין על התפוח, **והלולבין** מטאטא אשקוב"א, **והעדשין.** היינו עגול עצמה שקורין מייט"א, **מדיחן.** במים (ע"ז עה.).